

1.12.2023

VN/26466/2023

VN/26466/2023-OM-7

Osallistumisoikeuksien kehittämistä käsitlevän parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän asettamismuistio

Ehdotus

Valtioneuvosto asettaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän kansalaisaloitejärjestelmän ja muiden aloite- ja kuulemisjärjestelmien kehittämiseen liittyvien kysymysten käsittelemiseksi. Toimielinten toimikausi kestää 7.12.2023 – 30.5.2025.

Tausta

Perinteinen poliittinen osallistuminen, kuten äänestäminen ja puolue-osallistuminen, on viime vuosikymmenten aikana vähentynyt ja eriytynyt muun muassa yhteiskunnallisen aseman, iän ja koulutustaustan mukaan. Samalla kansalaiset ovat kuitenkin kiinnostuneita politiikasta ja toivovat erilaisia osallistumismahdollisuuksia. Perinteisten osallistumismuotojen rinnalle on tuotu uusia ja yksilöllisempiä osallistumisen tapoja, kuten kansalaisaloite, jolla on onnistuttu vastaamaan kansalaisten muuttuneisiin vaatimuksiin ja aktivoimaan poliittisesti passiivisempia ryhmiä, kuten nuoria, osallistumaan.

Suomi on vahva demokratia, jossa kansalaisten yleinen luottamus julkisiin instituutioihin on korkealla. Luottamus julkiseen hallintoon perustuu sen kykyyn palvella kansalaisia avoimesti, tehokkaasti ja vastuullisesti. Kansalaisten luottamuksen ylläpitämisen eteen tehdään töitä vakaasti ja pitkäjänteisesti.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti demokratiaa, osallisuutta ja luottamusta yhteiskunnassa vahvistetaan. Osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet ovat demokraattisen yhteiskunnan perusta. Uusia keinoja vaalia näitä perusarvoja tarkastellaan ennakkoluulottomasti. Osallistumisjärjestelmien tulisi olla luotettavia ja vaikuttavia.

Hallitusohjelman mukaan (2023:58) paikalliseen kansanvaltaan turvautuen hallitus vauhdittaa hallittua kehitystä kohti luovempaa ja dynaamisempaa paikallishallintoa ja varmistaa lähidemokratian toteutumisen. Tavoitteina ovat alueen asukkailla demokratian, osallisuuden ja tasa-arvoisuuden vahvistaminen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

Tehtävät

Parlamentaarisen ohjausryhmän ja sen alaisuudessa toimivan asiantuntijatyöryhmän tulee käsitellä

kansalaisaloitejärjestelmän ja muiden aloite- ja kuulemisjärjestelmien kehittämiseen liittyvät kysymykset ja tehdä ehdotuksia järjestelmien kehittämisestä ja kansalaisten osallistumisoikeuksien vahvistamisesta.

Työryhmissä tulee käsitellä ainakin alla olevia teemoja ja kysymyksiä sekä tehdä niihin liittyviä ratkaisuehdotuksia:

- Nykyisten aloitejärjestelmien (kansalais-, hyvinvointi- ja kuntalaisaloite) kehittämistarpeet
- Mahdollisuus ottaa kansalaisaloitteen rinnalle käyttöön uusi, kevyempi aloitemuoto
- Nykyisten osallistumis- ja kuulemisjärjestelmien toimivuus

Valmistelussa tulee kuulla laajasti sidosryhmiä, tutkijoita, kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja kansalaisia.

Organisointi

Parlamentaarisen ohjausryhmän kokoonpano:

Pj. Minna Reijonen, kansanedustaja, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä
(varajäsen Anne Rintamäki, kansanedustaja)

Vpj. Merja Eräpolku, eduskuntaryhmän pääsihteeri, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä
(varajäsen Mikko Rekimies, puoluesihteeri)

Mari-Leena Talvitie, kansanedustaja, Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmä
(varajäsen Janne Jukkola, kansanedustaja)

Ville Valkonen, kansanedustaja, Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmä
(varajäsen Karoliina Partanen, kansanedustaja)

Onni Rostila, kansanedustaja, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä
(varajäsen Jani Mäkelä, kansanedustaja)

Lotta Hamari, kansanedustaja, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä
(varajäsen Elisa Gebhard, kansanedustaja)

Eemeli Peltonen, kansanedustaja, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä
(varajäsen Juha Viitala, kansanedustaja)

Antti Kurvinen, kansanedustaja, Keskustan eduskuntaryhmä
(varajäsen Eeva Kalli, kansanedustaja)

Tiina Elo, kansanedustaja, Vihreä eduskuntaryhmä
(varajäsen Maria Ohisalo, kansanedustaja)

Anna Kontula, kansanedustaja, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä
(varajäsen Aino-Kaisa Pekonen, kansanedustaja)

Anders Norrback, kansanedustaja, Svenska riksdagsgruppen
(varajäsen Eva Biaudet, kansanedustaja)

Harry Harkimo, kansanedustaja, Liike Nyt –eduskuntaryhmä
(varajäsen Iina Ilmarinen, eduskuntaryhmän pääsihteeri)

Asiantuntijatyöryhmän kokoonpano:

Pj. Niklas Wilhelmsson, yksilönpäällikkö, oikeusministeriö

Sami Demirbas, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Sami Manninen, valiokuntaneuvos, eduskunnan kanslia

Elina Normo, istuntoasiainneuvos, valtioneuvoston kanslia

Ira Alanko, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Jenni Palomäki, pääsihteeri, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johanna Huovinen, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö

Demirbas myös toimii ohjausryhmän ja työryhmän sihteerinä.

Parlamentaarinen ohjausryhmä vastaa valmistelun ohjaamisesta ja linjausten tekemisestä.

Asiantuntijatyöryhmä vastaa tehtävien valmistelusta. Ohjausryhmän ja työryhmän jäsenet tekevät työnsä ilman erillistä korvausta.

Valmisteluelimet voivat kuulla asiantuntijoita ja hankkia tarpeellisiksi katsomiaan selvityksiä. Parlamentaarisen ohjausryhmän pysyvänä asiantuntijana toimii asiantuntijatyöryhmän puheenjohtaja.

Henkilövaihdoksista aiheutuvat muutokset valmisteluelinten kokoonpanoon esitetään tehtäväksi toimikauden aikana oikeusministeriön päätöksellä.

Asiantuntijatyöryhmän kokoonpano täyttää naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n kokoonpanosäännöksen, jonka mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Valtioneuvoston toimivalta ja päätöksenteko

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003, muut. 200/2018) 3 §:n 21 kohdan nojalla valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistaan määräaikaisen komitean tai muun määräaikaisen laajapohjaisen valmisteluelimen asettaminen yhteiskuntapoliittisesti merkittävän asian valmistelua varten.

Asian valmistelu

Asia on valmisteltu oikeusministeriössä. Eduskuntaryhmiltä, eduskunnan kanslialta ja ministeriöiltä on pyydetty nimeämisesityksensä ja nimeämiset on tehty niiden perusteella.